

Po stopách ekostopy na Orave a Kysuciach

Viete, čo je ekologická stopa? Nebyť programu, ktorý v rámci projektu Zlepšenie environmentálneho povedomia v oblasti ochrany prírody a krajiny (vrátane NATURA 2000), realizovaného Slovenskou agentúrou životného prostredia (SAŽP) pre malých a veľkých školákov „vymyslel“ pracovný tím projektu, mnohí z nás by dodnes nevedeli, čo je ekologická stopa, ako sa počíta a aký má význam pre zachovanie života na našej planéte Zem. Isté je, že dnes už o ekostope vedia svoje žiaci minimálne 546 škôl na Slovensku. A prostredníctvom nich určite aj mnohí ďalší. Pre tých, ktorí ešte nevedia – kliknite si na www.ekostopa.sk. Tam sa dozviete všetko o programe Ekologická stopa aj o školách, ktoré sa do programu zapojili. Patria medzi ne aj dve stredné školy z Oravy a Kysúc, ktoré úspešne absolvovali prvý rok programu Ekologická stopa a rovnako úspešne si počínali aj v tomto školskom roku. Obidve školy sme navštívili krátko pred letnými prázdninami.

Zelení nadšenci z Nižnej

Na Spojenej škole v Nižnej sme sa stretli s piatimi „zelenými nadšencami“ a ich profesorkou, koordinátorkou environmentálnej výchovy Beátou Lubovou. Skupina Zelení nadšenci vznikla v škole počas uplynulého školského roka a má 24 členov – všetko chlapci. Nedá sa nepovedať, že na začiatku všetkého bolo nadšenie a iniciatíva Beáty Lubovej. A, samozrejme, aj záujem jej žiakov, ktorých nefalšovaný kladný vzťah k životnému prostrediu sa tu prejavil naplno. V školskom roku 2009/2010 sa Spojená škola z Nižnej zaregistrovala do prvého ročníka programu Ekologická stopa. Počínala si úspešne. Získala Certifikát ekologickej stopy ako škola s najnižšou ekostopou – 0.1974 gha. Študenti sa zapojili aj do programu Na túru s Naturou (www.snaturou2000.sk) a do reportárskej súťaže Oči na stopkách, kde prispeli so 63 reportážami. Akčná skupina zelených nadšencov bola za svoje ekologické aktivity v júni tohto roku ocenená Cenou ministra životného prostredia SR. Nominovalo ich OZ TATRY.

Ekostopári vstávali zavčasu ráno

Počítanie ekologickej stopy nie je také jednoduché, ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať. Obsahuje množstvo meraní, pozorovaní, veľa počítania...

„Sami by sme to neznali. Do prieskumu sa zapojila takmer celá škola. Iba tak sme mohli úspešne vyrátať našu ekostopu,“ hovorí Beáta Lubová. Ekostopári vstávali ráno zavčasu, aby ešte pred vyučovaním stihli urobiť prieskum a vykonať merania. Ich profesorka, samozrejme, tiež. Veď kto by im odomkol školu? Začali si všetko okolo seba všimáť oveľa viac kriticky ako predtým. Napokon, hlavným cieľom programu Ekologická stopa je zmeniť pohľad na planétu Zem.

A čo také pozoruhodné a zaujímavé chlapci z Nižnej zistili?

Napríklad výrazné zlepšenie v kategórii odpadu. Odpad v škole sa začal triediť, o čom svedčia smetné nádoby na chodbách. Veľmi dobré výsledky zaznamenali aj v oblasti dopravy, v čom zohrala pozitívnu úlohu skutočnosť, že viacerí študenti bývajú na internáte a do školy chodia pešo, na bicykloch alebo mestskou hromadnou dopravou. „Naši“ ekostopári, keďže nemajú ešte osemnásť, osobnými autami zatiaľ nejazdia. Vydriž im to? Niektorým určite. Uvažujú totiž o prestavbe áut na elektrický pohon. Maťo Žaň to má už premyslené.

„Prestavba auta na elektrický pohon nie je finančne náročná. V škole máme dielne, kde to môžeme zrealizovať. Dovršíme osemnásť a ideme na to!“

Ďalšieho z päťice chlapcov, Dominika Randjaka, podnietila ekostopa predovšetkým k celkovej zmene životného štýlu. Niežeby predtým žil nezdravo, ale...

„Teraz sa snažím žiť nielen zdravo, ale aj šetrne, s ohľadom na životné prostredie,“ hovorí Dominik. Je športovec. Aktívne preteká v behu, v šprinte na sto metrov. Do prírody chodí behať ale aj na turistiku. „Mrzí ma, že veľa ľudí sa k prírode správa zle. Podľa mňa by sa do prírody nemalo zasahovať. Lesy sú zdevastované, je v nich veľa čiernych skládok. Aj v chránenom pásme Babej hory, kde behám najčastejšie, je všade odpad, ktorý by tam vôbec nemal byť.“

Dominik v rámci ekostopy „bodoval“ aj v nákupoch. Rozhodne nenakupuje zbytočne. Ako s úsmevom vraví pani profesorka: „Nemá čas na nákupy, šport mu vypíňa všetok voľný čas...“ Samozrejme, nie je to len tým. Dominik jednoducho chce takto žiť. Zeleninu a ovocie si dopestujú doma. V Zárzivej. Ekostopársky žije celá

Dominikova rodina. Triedia odpad, kúria biomasou. Niet sa čo diviť, že Dominik má najnižšiu ekologickú stopu na škole. Na rozdiel od ostatných by mu stačila približne jedna planéta... A pritom priznáva, že o ekologickej stope prvý raz počul až keď sa zapojili do programu SAŽP. Napokon, ostatní tiež tak.

Ekologicky aj do budúcnosti

Citlivosť voči prírode sa v tejto škole vďaka ekostope nesporne zvýšila. A študenti prichádzajú stále s novými nápadmi, ako dostať ekologickú stopu a všetko, čo s ňou súvisí, do povedomia širokej verejnosti. Hovorí Jakub Majchrák: „Situácia na Orave, čo sa týka životného prostredia, je zlá! Povedomie ľudí akoby v tomto smere nefungovalo. Ľudia vôbec nevedia, že prostredníctvom ekostopy si môžu zhodnotiť svoj prístup a svoje správanie sa k našej planéte. Navrhol som, aby sme trebárs na Deň Zeme rozdávali zelené stužky a letáčiky, ktoré by informovali o ekostope. Napríklad: Ja, Jakub, mám takúto ekostopu. Aká je tá vaša? A celá Nižná bude zelená!“

Mimochodom, ako poznamenala manažérka v úvode spomínaného projektu SAŽP Janka Šimonovičová, pracovný tím programu Ekologická stopa práve uvažuje nad súťažou o najlepšie, najoriginálnejšie propagovanie ekostopy na verejnosti... Vyzerá to tak, že chlapci z Nižnej myslia ekologicky aj do budúcnosti. A nielen blízkej budúcnosti. Už teraz sa dá povedať, že vďaka aktivitám študentov Spojenej školy v Nižnej sa v poslednom čase v tejto časti Slovenska všeličo zmenilo k lepšiemu. Slová Dominika Randjaka to potvrdzujú: „Mám pocit, že ľudia si konečne začínajú uvedomovať akou záťažou pre prírodu a naše zdravie sú odpady, znečisťovanie ovzdušia, riek, lesov a snažia sa zanechať po sebe prírodu v čo najlepšom stave.“

Akčné ekostopárky z Čadce

Z Nižnej na Orave do Čadce na Kysuciach je v podstate čoby kameňom dohodil. Teda, ak poznáte skratku. Nám ju v Nižnej povedali. Je to nádherný kraj. Úchvatná príroda, domy v dedinách upravené, okolie čisté, záhradky plné kvetov... Človeku sa ani veriť nechce, že niekde opodiaľ v lese, v hore, môže byť čierne skládka odpadu. Keby sme sa k našej Zemi všetci správili tak, ako k svojim domom a záhradám...

Päťica zelených nadšencov zo Spojenej školy v Nižnej s hlavnou koordinátorkou programu Ekostopa Janou Šimonovičovou (SAŽP) a s darčekom, ktoré im priniesla...

Ekostopári z Nižnej pomáhajú prírode aj tým, že ju čistia od odpadu

Akčná dievčenská päťka z bilingválnej sekcie Gymnázia J. M. Hurbana v Čadci so svojou, tiež akčnou pani profesorkou Ivanou Zemjakovou

V Čadčianskom Gymnáziu Jozefa Miloslava Hurbana nás privítali, pre zmenu, samé dievčatá. Vráťane profesorky Anny Zeljenkovej. Prijemné bolo prijatie u riaditeľky školy Anny Čerchlovej. Nadobudli sme presvedčenie, že vedeniu tejto školy na životnom prostredí skutočne záleží. Treba dodať, že v ekologických aktivitách sa zatiaľ angažuje bilingválna časť gymnázia (slovensko-anglická bilingválna sekcia), ale už v budúcom školskom roku sa ekostopa „nasťahuje“ do celej školy. Tím ekostopárov, na našom stretnutí zastupovali štyri dievčatá, tretiačky Mária Kališiková, Alžbeta Šimjaková, Ivana Zajacová a Rebeka Švancárová. V kompletnej akčnej päťke chýbala Petra Ješíková. Dievčatá si však želali, aby sme spomenuli aj ju.... Ako hovorkyňa tímu sa prejavila Betka Švancárová. Na tému ekologickej stopy poznamenala: „Ekostopu sme si vyrátali. Ale nemáme ju s kým porovnať, pretože u nás žiadna iná škola nie je do programu zapojená. Naším hlavným cieľom v budúcom školskom roku je znížiť ju. Do výskumu chceme pridať aj ďalšie prvky, predovšetkým separovanie odpadu.“

V prvom ročníku ekostopy sa do výskumu zapojili viacerí študenti. Aktívna však bola hlavne táto päťka dievčat. A aktívna aj zostala. Prečo?

„Všetky nás to zaujalo,“ hovorí Betka a Ivana dodáva: „A nemyslím si, že nás to len bavilo, bola to aj snaha a chuť niečo dokázať.“

„Pravda je, že nie každý vie, čo je to ekostopa. Keď som doma povedala, že som robila ekostopu, pozerali sa na mňa, že čo to je... Je to niečo nové a my s tým môžeme oboznámiť ľudí. Aj to nás priťahuje,“ hovorí opäť Betka. O ekostope, podobne ako chlapci v Nižnej, ani dievčatá predtým nevedeli. Betka dokonca skonštatovala, že keď robila prácu SOČ na tému ekostopa, až vtedy naozaj pochopila, o čom to vlastne je. Pri zisťovaní údajov pre výpočet ekostopy ich najviac bavil prieskum stravovania. Prijemné bolo aj zisťovanie údajov o stromoch v areáli. Tento školský rok im to nevyšlo, ale na budúci by už rozhodne chceli separovať odpad.

„No mohli by sme si aj založiť krúžok, kde by sme sa venovali okoliu školy. Vysadili by sme kvety, lavičky by sa tu zišli. V lete môžeme ísť vonku, no nemáme si kde sadnúť a na schodoch to nie je estetické. A čo keby sa v rámci programu ekologická stopa vyhlásila súťaž o najkrajšiu školu?“ – uvažuje Betka.

Zamerajú sa na separovanie odpadu

Začiatok separovania odpadu v škole plánujú patrične spropagovať. Ešte to síce nemajú celkom premyslené, ale ako povedala pani profesorka Zeljenková: „Uvažovali sme, že separácii venujeme jeden celý deň, s odbornou prezentáciou o vplyve človeka na najbližšie okolie, ale aj celkove na Zemi a, pravdaže, zameriame sa hlavne na separáciu.“ So separáciou odpadu v škole im pomôže Mesto Čadca. Podporilo ich zbernými košími.

Inšpirovať sa môžu a chcú aj marcovým desiatym ročníkom Stredoškolskej ekologickej konferencie v Trinci, kde bola separácia odpadu prezentovaná zábavnou formou. Dievčenský tím z gymnázia v Čadci sa tejto konferencie zúčastnil so svojou ekostopou a v konkurencii škôl zo Slovenska, Čiech a Poľska obstál viac ako dobre. Dievčatá si z Trínca priniesli Cenu hostí aj Cenu diváka. Predovšetkým si však priniesli už spomenuté inšpirácie pre ďalšie aktivity. Na druhej strane, ony určite boli inšpiráciou pre ostatných, pretože o fenoméne ekostopy sa účastníci konferencie dozvedeli práve od nich.

„Za tie dva roky, čo tu máme ešte pred sebou, musíme toho veľa stihnúť. Veľkým pokrokom a úspechom bude, keď v škole začneme separovať odpad. Už len aby to potom všetci brali zodpovedne. Dohliadneme na to,“ zakončila debatu o separácii Betka. Spolu s ostatnými dievčatami verí, že rady ekostopárov sa v budúcom školskom roku rozšíria.

Je isté, že nás päť nezmení svet, ale...

Ako sa po zoznamení s ekostopou zmenil pohľad dievčat na život?

Betka: „Ekostopa je aj o stravovaní. Bola som na prednáške o zdravej výžive a úplne ma to vzalo. Zmenila som stravovacie návyky...“

Ivana: „Keď sme počítali hodnoty energie a spotreby, chodila som po chodbe a zhľadala som svetlá. To som predtým nerobila...“

Mária: „Celkove ma to ovplyvnilo. Viac vnímam, koľko je áut, aké znečistené je prostredie, viem viac o tom, čo mám okolo seba... A som hrdá, že práve my sme dostali ekostopu do školy, medzi ľudí. V tom, čo sme my začali, môžu pokračovať ďalší. A keď sa sem prideme

Do výskumu a počítania ekostopy čadčianskeho gymnázia sa zapojili aj chlapci

po desiatich rokoch pozrieť, budeme si hovoriť – toto sme začali my!“

Rebeka: „Rozhodne je ekostopa dobrý príklad. Treba sa zaujímať o to, čo všetko svojim správaním a životom vôbec na našej Zemi ovplyvňujeme. Iba tak jej môžeme pomôcť...“

Betka: „Je isté, že nás päť dievčat nezmení svet. Ale chceme sa o to aspoň pokúsiť a veríme, že sa pridajú aj ďalší. Nejde len o to, vypočítať si svoju ekostopu, ide o to, aby sme sa ju snažili neustále znižovať...“

Na záver našej návštevy v Čadci citujeme slová pani profesorky Ivany Zemiakovej: „Keď sa pred rokom naša škola zapojila do projektu Ekostopa, nikto asi nepredpokladal, akú odozvu bude tento projekt mať. Samotné aktivity projektu Ekostopa (zisťovanie počtu stromov v areáli školy, ich zdravotný stav, údaje o obedoch s/bez mäsa atď.), boli len akousi predohrou k aktivitám, ktoré sa rozbehli v školskom roku 2010/2011. Naši študenti nechceli ostať len pri štatistickom spracovaní zistených údajov, ale sami hľadali riešenia ako znížiť výslednú ekostopu školy. Úzky pracovný tím dievčat sa pustil tvrdo práce, čo bolo aj viac krát ocenené na rôznych environmentálnych podujatiach: Zelená škola (Trinec) či Zem je dar (Ružomberok). Najkrajším a možno aj najvyšším ocenením bola pre nás júnová návšteva zo SAŽP, vďaka ktorej sa projekt Ekostopa realizuje nielen na našej, ale aj na ďalších stredných, základných či materských školách na Slovensku. Jana Šimonovičová, hlavná koordinátorka programu Ekostopa, chcela osobne v mene SAŽP poďakovať dievčatám za ich aktivity v rámci Ekostopy, ako aj za úspešnú prezentáciu tohto projektu na medzinárodnej úrovni. Pri tejto príležitosti naša škola ako prvá dostala aj pracovné listy Ekostopy v anglickom jazyku. Nie je to náhodné, pretože učiteľia našej slovensko-anglickej bilingválnej sekcie sa priamo na preklade podieľali...“

Anna Gudzová